

Силабус
навчальної дисципліни
Основи психокорекції з практикумом
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Дошкільна освіта та практична психологія»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач (і)	Сущинська Тетяна Сергіївна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-psychology/
Контактний тел.	+380992039751 (Viber, Telegram)
E-mail викладача:	sushchinskaya.tata@gmail.com
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 з понеділка по суботу

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Для денної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
6/180	30	30	120	екзамен

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: психокорекція, групова психокорекція, індивідуальна психокорекція, методи психокорекції

Мета та предмет курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення здобувачів необхідними знаннями з основ психокорекції, формування умінь застосовувати на практиці психокорекційний інструментарій, використовуючи загальні теоретико-методологічні принципи психокорекції; оволодіння уміньми та навичками психокорекційної практики.

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
1.	Загальні	Аналіз та синтез. Здатність на основі надійних	<i>знати:</i> – теоретико-методологічні

		аргументів, логічних умовисновків та перевірених фактів формулювати завдання діяльності та пропонувати ефективні рішення.	принципи психокорекції; – теоретичні основи організації і планування психокорекційної роботи; вміти: – проводити науково-методичну роботу: чітко визначати проблему, висувати гіпотезу, – відбирати методи для проведення певного виду психокорекції, усвідомлювати їх доцільність, обмеження та переваги;
2.	Фахові	Застосування знань на практиці. Здатність використовувати психолого-педагогічні та методичні знання для різнобічного розвитку дітей дошкільного віку; бути обізнаним з інноваційними педагогічними технологіями навчання та виховання дітей дошкільного віку, впроваджувати їх в освітній процес.	знати: – специфіку використання різних методів психокорекції; – основні етапи психокорекції; вміти: – чітко визначати, на які структурні компоненти особистості впливає конкретна методика; – застосовувати на практиці загальні теоретико-методологічні принципи психокорекції; – самостійно вести картотеку методик; – вміти правильно сформулювати та оформити мету та завдання корекційної роботи; – використовувати різні методи у процесі психокорекції; – розрізняти специфіку проведення різних видів групової психокорекції; – організовувати і здійснювати корекцію пізнавальної та емоційно-особистісної сфер людини у різні вікові періоди.
3.	Фахові	Професійна відповідальність. Нести відповідальність за життя, здоров'я, долю дитини, забезпечення її щасливого дитинства. Приймати професійні рішення щодо соціалізації та розвитку з	знати: – особливості психокорекції різних сфер особистості; – особливості проведення групової та індивідуальної психокорекції; вміти: – забезпечити дотримання всіх

		<p>урахуванням природного потенціалу дітей, прогнозуючи їх наслідки для майбутнього.</p>	<p>вимог до проведення психодіагностичного обстеження;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостійно визначати появу високої похибки в результатах, систематизувати та інтерпретувати діагностичні результати, робити висновки і прогнози щодо психологічного діагнозу та запобігати помилкам у його встановленні; – встановлювати ступінь розвитку психічних властивостей та процесів, їх якісний і кількісний показник; – оволодіти методами, специфікою, особливостями психолого-педагогічної психокорекції
--	--	--	---

Зміст курсу:

Тема 1. Специфіка психокорекції як виду психологічної допомоги.

Поняття про психокорекцію як вид психологічної допомоги. Теоретичні передумови психокорекції. Поняття про особистісні деструкції. Особистісна проблема у спілкуванні як об'єкт психологічної корекції. Поняття про психологічні захисти. Логіка дії несвідомого. Феноменологічний підхід у психокорекційній. Особливості процесуальної діагностики у ході психокорекції. Специфічні риси психокорекції. Клієнт у психокорекційному процесі. Вимоги до фахівця, що здійснює психокорекційний вплив. Види психологічної корекції. Мета та завдання психокорекційної роботи. Принципи психокорекційної роботи. Психокорекційна ситуація.

Тема 2. Етапи психокорекційної роботи, їх засоби та техніки. Діагностичний етап. Створення психолого-педагогічної колекційної програми. Установчий етап. Корекційний етап. Етап входження в повсякденність із збагаченим власним досвідом. Оцінка ефективності психокорекції. Основні елементи психокорекційної ситуації. Вимоги до створення моделі психологічної допомоги.

Тема 2. Технологія розробки психокорекційних програм різних видів.

Типи психокорекційних програм. Види корекційних програм. Основні вимоги до складання корекційних програм. Основні принципи складання корекційних програм. Принцип системності корекційних, профілактичних і розвиваючих завдань. Принцип єдності корекції й психодіагностики. Принцип пріоритетності корекції каузального типу. Принцип врахування віково-психологічних особливостей клієнта. Принцип комплексності методів психологічного впливу. Принцип активного залучення найближчого соціального оточення до участі в корекційній програмі. Принцип опори на різні рівні організації психічних процесів. Принцип зростання складності. Принцип врахування емоційної складності матеріалу. Фактори, що визначають ефективність психокорекції.

Тема 3. Індивідуальна психокорекція.

Форми психокорекції. Характеристика індивідуальної психокорекції, її особливості. Показання до індивідуальної психокорекції. Основні стадії індивідуальної психокорекції. Сфери застосування індивідуальної психокорекції. Позиція психолога при індивідуальній психокорекції. Планування індивідуальної психокорекції. Оцінка ефективності індивідуальної психокорекції.

Тема 4. Специфіка групової форми психокорекції. Психокорекційна група. Групова динаміка.

Специфіка групової психокорекції. Види психокорекційних груп. Теоретико-методологічні засади групової психокорекції. Поняття про групову динаміку як фактор психокорекції. Завдання, структура та фази розвитку групи. Завдання та норми групи. Структура групи та лідерства, групові ролі. Згуртованість групи та фактори, які сприяють її зміцненню. Групова напруга. Закономірності розвитку психокорекційного процесу в групі. Фази розвитку групи (орієнтація і залежність; конфлікти і протест; розвиток зв'язків і співробітництво; цілеспрямована діяльність). Закономірності розвитку психокорекційного процесу в групі. Фази розвитку групи (орієнтація і залежність; конфлікти і протест; розвиток зв'язків і співробітництво; цілеспрямована діяльність).

Тема 5. Керівництво психокорекційною групою.

Основні завдання в роботі групового психолога. Методичні вимоги, спільні для учасників і керівника психокорекційної групи. Методичні положення, обов'язкові для керівника психокорекційної групи. Засоби впливу, які використовує психолог. Інтерпретація як самий розповсюджений засіб словесного впливу. Стилі керівництва групою. Основні ролі групового керівника. Етичні вимоги до керівника психокорекційної групи. Правила, якими має керуватись керівник психокорекційної групи. Типові помилки керівника групи. Результативність групового психокорекційного процесу. Психокорекційні методи, їх ефективність в груповій роботі. Групова дискусія як метод групової роботи.

Тема 6. Психоаналітичний напрям в психокорекції.

Класичний психоаналітичний підхід З. Фрейда. Психоаналіз як теорія особистості. Структура особистості в класичному психоаналізі З.Фрейда. Мета корекції за психоаналітичним підходом. Основні стадії психоаналізу. Основні компоненти психоаналізу за Фрейдом. Базові техніки психоаналізу (вільні асоціації, аналіз сноведінь, інтерпретація). Індивідуальна психологія А. Адлера; аналітична психологія К.Юнга.

Тема 7. Гуманістичний напрям у психокорекції.

Принципи й особливості клієнт-центрованого підходу. Принципи й філософія клієнт-центрованого підходу. Тріада Роджерса і її застосування в практиці психокорекції. Принципи й особливості гештальт-терапії Ф. Перлза. Основні поняття гештальт-терапії. Техніки. Транзактний аналіз Еріка Берна. Психодрама (Якоб Морено). Екзистенційний напрям І.Ялома. Логопсихологія Франкла.

Тема 8. Когнітивно-поведінкові напрями в психокорекції.

Когнітивний підхід А.Бека в психокорекції. Раціонально-емотивна психокорекція А. Елліса. Мета, завдання когнітивної психокорекції. Позиція психолога та налаштування клієнта. Поняття про програми поведінки. Адекватні та неадекватні програми. Схеми, або когнітивні структури, що формують особистість. Адаптивні та дисфункціональні схеми. Когнітивні викривлення: персоналізація, дихотомічне мислення, вибіркоче абстрагування,

довільні умовиводи, зверхгенералізація, перебільшення. Етапи когнітивної корекційної роботи. Техніки когнітивного підходу А.Бека в психокорекції. Техніки: "Сократівський діалог", "Заповнення порожнечі", "Що... якщо", "Когнітивна реатрибуція", "Переформулювання", "Децентралізація", "Перевірка гіпотези", "Планування діяльності"

Тема 9. Особливості використання гри у психокорекційній роботі.

Гра як психологічний феномен. Загальна характеристика методу ігротерапії. Ігрова терапія, центрована на клієнті. Ігрова терапія відреагування та терапія побудови відносин. Директивна, недирективна та змішана ігротерапія. Логіка організації та принципи ігрової взаємодії. Індивідуальна та групова ігротерапія. Використання гри в психоаналізі. Особливості ігротерапії у сучасній вітчизняній психологічній практиці.

Тема 10. Арт-терапевтичні технології в роботі психолога.

Поняття арт-терапії. Передумови виникнення арт-терапії. Основні форми арт-терапії. Мета та завдання арт-терапії. Діагностичні ознаки в арт-терапії. Активна та пасивна форми арт-терапії. Особливості арт-терапії в роботі з дітьми. Методи арт-терапії, що використовуються в роботі з дітьми. Основні принципи арт-терапевтичного супроводу дітей. Арт-терапія при вирішенні різноманітних дитячих проблем. Вплив художніх матеріалів. Арт-терапевтичні заняття з дошкільниками. Планування арт-терапевтичного заняття. Тривалість арт-терапевтичного заняття. Техніки, що використовуються відповідно віковим навичкам дитини.

Тема 11. Основи казкотерапії.

Поняття казкотерапії, предмет та завдання. Принципи роботи з казками. Юнгіанський аналіз казок. Архетипова діагностика в казкотерапії. Види казок у казкотерапії. Стратегії (прийоми) роботи з казками. Казкотерапія з дітьми. Структура метафоричного тренінгу для підлітків. Основні форми та прийоми роботи з казками. Інтерпритація, розповідання, складання, переписування чи дописування казок. Казкова лялькотерапія. Розігрування казок, казкова імідж-терапія. Казкове малювання. Вигадування казкових завдань. Загальна структура корекційної-розвивального казкотерапевтичного заняття. Казкотерапевтичні заняття в практичній роботі психолога: створення казкового середовища; введення дитини в казкову країну; проведення заняття; методи реєстрації

Тема 12. Основи пісочної терапії та лялькотерапії.

Основні принципи піскової ігротерапії. Моделювання ігор-казок на піску. Процедура казкотерапевтичної піскової терапії. Теоретичні основи лялькотерапії. Основні етапи лялькотерапії. Види ляльок в лялькотерапії. Методи та прийоми лялькотерапії.

Тема 13. Основи тілесно-орієнтованої психокорекції.

Основні поняття ТОТ. Форми, техніки, напрями ТОТ. Характерологічний аналіз В. Райха. Особливості ТОТ в роботі з дітьми. Тілесно-орієнтована терапія в роботі практичного психолога освіти. Біоенергетичний аналіз А. Лоуена. Метод інтеграції рухів Ф. Александера. Концепція тілесного усвідомлення М. Фельденкрайза. Метод чуттєвого усвідомлення Ш. Селвер. Кінезіологія (Дж. Гудхарта). Танатотерапія В. Баскакова. Танцювально-рухова терапія та психогімнастика. Поняття про танцювально-рухову терапію. Особливості використання танцювально-рухової терапії з дітьми. Вправи танцювально-рухової терапії. Поняття про психогімнастику та виразні рухи. Етапи психогімнастичного заняття. Корекція емоційної сфери за допомогою психогімнастики. Психогімнастичні вправи для дітей дошкільного віку.

Тема 14. Розвиток когнітивної сфери.

Завдання корекції пізнавальної діяльності з дітьми дошкільного віку. Особливості організації і проведення корекції пізнавальної діяльності з дітьми дошкільного віку. Розвиток дрібної моторики рук і зорово рухової координації. Особливості та прийоми розвитку уваги. Прийоми розвитку саморегуляції пізнавальної діяльності. Особливості та прийоми розвитку сприймання. Особливості мислення на прийоми розвитку розумової діяльності. Особливості та прийоми розвитку пам'яті. Розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку. Формування та розвиток навчальної мотивації дошкільника. Прийоми розвитку основних психічних процесів.

Тема 15. Розвиток емоційної сфери дітей та корекція проблем дезадаптації.

Особливості емоційного розвитку дошкільника. Методи та прийоми розвитку емоційної сфери дітей. Варіанти занять з розвитку базових емоцій та почуттів. Корекційна робота з дітьми групи «проблемно активного» реагування. Особливості корекційної роботи з гіперактивними дітьми. Аналіз причин агресивності та особливості каузальної корекції агресивності. Типові характеристики дітей «проблемно активної» групи (агресивні, гіперактивні діти). Особливості корекційної роботи з гіперактивними дітьми. Особливості корекційної роботи з агресивними дітьми. Корекційна робота з дітьми групи «проблемно пасивного» реагування. Особливості корекційної роботи з сором'язливими та замкненими дітьми. Дитячі фобії. Етапи індивідуальної корекції. Типові характеристики дітей «проблемно пасивної» групи (тривожні, замкнені, сором'язливі та невпевнені діти, діти з наявністю страхів). Психокорекційна робота з тривожними дітьми. Психокорекція фобій в дошкільному та молодшому шкільному віці. Корекційна робота з дітьми, що мають труднощі у спілкуванні.

Тема 16. Психологічна корекція особистісних порушень та поведінки в підлітковому та дорослому віці.

Завдання корекції та розвитку емоційно-особистісної сфери підлітків. Вправи, спрямовані на розвиток та корекцію мотиваційної та емоційної сфери. Психологічна корекція адиктивної поведінки.

Тема 17. Розвиток та корекція Я-концепції.

Розвиток Я-концепції дітей, підлітків та старшокласників. Заняття психолога з дошкільниками, спрямовані на розвиток позитивного самосприйняття. Я-концепція підлітків та особливості роботи психолога з її розвитку.

Тема 18. Корекція дитячо-батьківських та сімейних стосунків.

Методики та вправи, спрямовані на корекцію дитячо-батьківських та сімейних стосунків. Поняття статевої ідентичності в підлітковому та юнацькому віці. Вправи на розвиток статевої ідентичності.

Тема 19. Формування доброзичливого ставлення у дошкільників та молодших школярів.

Особливості дітей з проблемними формами ставлення до однолітків. Психолого-педагогічні принципи виховання міжособистісних взаємин дітей дошкільного віку. Логіка побудови корекційно-розвивальної програми, спрямованої на формування доброзичливих взаємин у дошкільників. Ігри, спрямовані на невербальну взаємодію між дітьми. Їх роль у формуванні конструктивних взаємин між дітьми. Формування здатності дітей звертати увагу

на інших однолітків. Ігри та вправи. Ігри та вправи, які формують здатність дітей підпорядковувати власну поведінку з поведінкою інших дітей. Ігри, спрямовані на переживання спільних емоцій. Ігри, які спонукають дітей проявляти взаємодопомогу, виявляти доброзичливе ставлення один до одного. Особливості корекції сфери міжособистісних відносин молодших школярів. Групова гра як найбільш адекватна форма корекції міжособистісних відносин дітей молодшого шкільного віку.

Тема 20. Корекція сфери міжособистісних взаємин підлітків та юнаків.

Робота з лідерським потенціалом в групі. Роль психолога у подоланні конфліктних ситуацій. Вправи та ігри, спрямовані на розвиток навичок ефективного спілкування та взаємодії між підлітками та юнаками. Вправи-ігри, спрямовані на згуртованість групи. Великі ігри, спрямовані на розвиток навичок групової та міжособистісної взаємодії. Особливості розвитку навичок міжстатевої взаємодії у підлітків. Вправи на розвиток статево рольової ідентичності, уявлень про взаємини з протилежною статтю.

Тема 21. Психолого-педагогічний супровід дітей в період адаптації до умов ЗДО.

Емоційний портрет новоприбулої дитини. Особливості психологічної адаптації дітей раннього та дошкільного віку. Психодіагностична робота з новоприбулими дітьми. Профілактична та корекційна робота з дітьми в період адаптації. Вплив персоналу ЗДО та батьків дитини на перебіг адаптації. Особливості роботи психолога з батьками та педагогічним колективом. Особливості планування ігрових занять з дітьми. Основні принципи проведення занять з новоприбулими дітьми.

Тема 22. Особливості корекційної та розвивальної роботи з майбутніми першокласниками.

Комплексний підхід. Порівняння різних систем роботи з формування психологічної готовності дітей до початку навчання в школі. Структура корекційно-розвивальних програм. Ігри та вправи, які використовуються в роботі з формування психологічної готовності дітей до початку навчання в школі.

Тема 23. Корекція сфери міжособистісних взаємин підлітків та юнаків.

Робота з лідерським потенціалом в групі. Роль психолога у подоланні конфліктних ситуацій. Вправи та ігри, спрямовані на розвиток навичок ефективного спілкування та взаємодії між підлітками та юнаками. Вправи-ігри, спрямовані на згуртованість групи. Великі ігри, спрямовані на розвиток навичок групової та міжособистісної взаємодії. Особливості розвитку навичок міжстатевої взаємодії у підлітків. Вправи на розвиток статево рольової ідентичності, уявлень про взаємини з протилежною статтю.

Тема 24. Психологічна корекція особистісних порушень та поведінки в підлітковому та юнацькому віці.

Завдання корекції та розвитку емоційно-особистісної сфери підлітків. Вправи, спрямовані на розвиток та корекцію мотиваційної та емоційної сфери. Психологічна корекція адиктивної поведінки. Специфіка труднощів підліткового періоду життя особистості. Криза підліткового віку. Реакції підліткового віку. Індивідуальна та групова корекція порушень психологічного здоров'я та поведінки підлітків. Особливості вибору методів корекції та психологічної допомоги в роботі з підлітками. Специфіка труднощів юнацького періоду життя особистості. Криза молодості (Е. Еріксон). Організація психологічної підтримки юнацтва. Особливості вибору методів корекції та психологічної допомоги в роботі з особами юнацького віку.

Методи навчання: Освітній процес відбувається за змішаним навчанням та (або) з використанням технологій дистанційного навчання на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, будь-які додатки від Google.

Лекції із застосуванням мультимедійних технологій, кейс-метод, сократівська бесіда, «воронка питань», «вертикальне поглиблення», «контрасти» під час роботи над кейсами, створення ментальних карт, гронування (групова ампліфікація), метод «прес», інтелектуальні розминки, Portfolio, «акваріум», рофт, психоедукація, мішень думок, скрайбінг, моделювання діалогів при наданні першої психологічної допомоги, демонстрація дій при наданні першої домедичної допомоги.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Курс передбачає обов'язкове відвідування лекції та семінарських занять або їх відпрацювання у формі співбесіди. Завдання для самостійної роботи є обов'язковими для виконання. Вони може бути як у складі групи, так і індивідуальними.

Усі учасники освітнього процесу мають дотримуватися академічної доброчесності. Плагіат у виконаних роботах не допускається. Будь-який запозичений матеріал має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

презентації, відеофрагменти

Система оцінювання та вимоги:

Поточний та семестровий контроль за умов змішаного навчання та (або) з використанням технологій дистанційного навчання може проводитися на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, додатки від Google.

Форми оцінювання: усне та письмове опитування, експрес-контроль, виступи здобувачів вищої освіти під час обговорення питань, тестування, розв'язування ситуативних задач.

Критерії оцінювання: повнота, усвідомленість, логічність знань; вільне володіння матеріалом; глибина та всебічність розкриття змісту теоретичних питань та практичних завдань; рівень виявлення аналітичних вмінь, вмінь обґрунтувати основні положення викладеного матеріалу; самостійність та аргументованість відповідей; обґрунтованість висновків; вміння бачити прикладний аспект (практичне застосування) знань, що висвітлюються, та вміння застосовувати теоретичні знання під час вирішення практичних ситуацій.

Загальна кількість балів за опанований курс.

До балів, які здобувачі освіти отримують під час поточного контролю (максимальна кількість балів - 50) додаються бали за результатами екзамену (максимальна кількість балів - 50). Всього здобувачі можуть отримати 100 балів.

Бали за поточний контроль для денної форми навчання.

Загальну суму балів за поточний контроль, самостійну роботу та індивідуально-дослідну роботу поділяємо на кількість кредитів (6): роботу на семінарі (15(тем)*5 (макс.к-сть балів за тему)=75(макс.к-сть балів за курс); самостійно опановані теми семінарських занять (9(тем)*5 (макс.к-сть балів за тему)=45(макс.к-сть балів за курс); самостійну роботу (24(теми)*5 (макс.к-сть балів за тему)=120(макс.к-сть балів за курс); індивідуально-дослідну

роботу (12 завдань *5 (макс.к-сть балів за завдання) = 60 (макс.к-сть балів за курс). Всього здобувач може отримати 50 балів.

Бали за екзамен для денної та заочної форми навчання.

Екзамен проходить в усній формі за білетами (30 варіантів). Кожен білет складається з 2 теоретичних питань (максимальна кількість балів за кожне питання - 15) та практичної діагностичної методики (максимальна кількість балів - 10). До результату відповідей за білетом додаються бали за оформлення та презентацію індивідуально-дослідного завдання (максимальна кількість балів - 10)

Список рекомендованих джерел

Основні:

1. Андрушко Я.С. Психокорекція : навч.-метод. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 211 с.
2. Кузікова С.Б. Основи психокорекції: навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
3. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2006. 384 с.

Додаткові

1. Бондаревська Л. Л. Ігрові технології в роботі психолога. Київ : Марич, 2009. 80 с.
2. Буянов М.І. Основи психотерапії дітей та підлітків. Київ : Вища школа, 1990. 191 с.
3. Вознесенська О. Арт-терапія в роботі практичного психолога: Використання арт-технологій в освіті. Київ : Шк. світ, 2003.
4. Готовність та адаптація дитини до школи / Упоряд. О. Главник. Київ : Главник, 2008. 192 с.
5. Євтушенко І.В. Використання казок в роботі психолога. Київ : Марич, 2011. 96 с.
6. Жеребньова Л.В. Соціально-психологічний театр. Київ : Шкільний світ, 2011. 120 с.
7. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами: Методичний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2006. 416 с.
8. Литвиненко С.А. Ігротерапія. Київ : Шкільний світ, 2010. 128 с.
9. Мілютіна К. Л. Технологія раціонально-інтуїтивної психотерапії. Київ : Главник, 2008. 144 с.